

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор із науково-педагогічної
роботи

 Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

Спеціальна порівняльна та практична психологія
SPECIAL COMPARATIVE AND PRACTICAL PSYCHOLOGY

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
тип дисципліни	<u>нормативна</u>
мова викладання	<u>українська</u>

Робоча програма навчальної дисципліни «*Спеціальна порівняльна та практична психологія*» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань А Освіта, спеціальності А6 Спеціальна освіта, освітньої програми Логопедія. Спеціальна психологія.

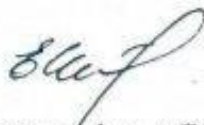
« 4 » березня 2025 р. 25 с.

Розробник: *Середа Ірина Валеріївна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Гарант ОПП «Логопедія. Спеціальна психологія» *Кисличенко В.А.*, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Проект робочої програми навчальної дисципліни «*Спеціальна порівняльна та практична психологія*» розглянуто на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол № 4 від « 5 » березня 2025 р.

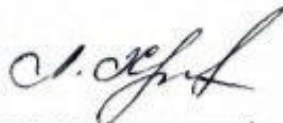
В.о. завідувачки кафедри

Катерина ШАПОЧКА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «*Спеціальна порівняльна та практична психологія*» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського
Протокол № 3 від « 6 » березня 2025 р.

Голова

Людмила ХРЯЩЕВСЬКА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «*Спеціальна порівняльна та практична психологія*» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робочу програму навчальної дисципліни «*Спеціальна порівняльна та практична психологія*» затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол №3 від « 26 » березня 2025 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2025

© Середа І.В., 2025

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	<i>4</i>
<i>1. Опис навчальної дисципліни</i>	<i>5</i>
<i>2. Мета вивчення навчальної дисципліни</i>	<i>6</i>
<i>3. Передумови для вивчення дисципліни</i>	<i>6</i>
<i>4. Очікувані результати навчання.....</i>	<i>6</i>
<i>5. Програма навчальної дисципліни</i>	<i>9</i>
<i>6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування</i>	<i>15</i>
<i>7. Форми поточного та підсумкового контролю</i>	<i>15</i>
<i>8. Критерії оцінювання результатів навчання</i>	<i>20</i>
<i>9. Засоби навчання....</i>	<i>21</i>
<i>10. Рекомендовані джерела інформації.....</i>	<i>22</i>

ВСТУП

Анотація

Програма спрямована на опанування студентами системи знань зі спеціальної порівняльної та практичної психології для забезпечення їх підготовки до практичної діяльності в системі спеціальної та інклюзивної освіти. Вивчення даного курсу дозволить сформувати науке розуміння загального процесу становлення та розвитку психіки, проблеми біологічного і соціального в поведінці, ролі біологічних детермінант у психіці.

Метою курсу є ознайомлення студентів з основами практичної психології в контексті різних видів психологічної практики та формування уявлень про передумови розвитку психіки людини.

Ключові слова: порівняльна психологія, практична психологія, психіка людини, біологічні і соціальні детермінанти, психологічна практика, психопрофілактика, психодіагностика, психокорекція.

Abstract

The program is aimed at providing students with a system of knowledge in special comparative and practical psychology to ensure their preparation for practical activities in the system of special and inclusive education. The study of this course will allow to form a scientific understanding of the general process of formation and development of the psyche, the problem of biological and social in behavior, the role of biological determinants in the psyche.

The purpose of the course is to familiarize students with the basics of practical psychology in the context of various types of psychological practice and to form ideas about the prerequisites for the development of the human psyche.

Key words: comparative psychology, practical psychology, human psyche, biological and social determinants, psychological practice, psychoprophylaxis, psychodiagnostics, psychocorrection.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	А Освіта	Нормативна	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-й	2-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	А6 Спеціальна освіта ОП (Логопедія. Спеціальна психологія)	Семестр	
		3-й	3-й
		Лекцій	
15 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
30 год.		8 год.	
Лабораторні			
0 год.		0 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		75 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання: 0 год.	
		Вид контролю: іспит	
		Форма контролю: усна	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна та практична психологія» полягає в ознайомленні студентів з основами практичної психології в контексті формування уявлень про передумови розвитку психіки людини, виникнення людської свідомості, проведення порівняльного аналізу психіки тварин і психіки людини в процесі еволюції.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна та практична психологія» ґрунтується на знаннях теоретичних основ загальної, спеціальної, порівняльної психології, педагогічної деонтології, культури мовлення та риторики корекційного педагога.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПРН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з ООП у контексті професійних завдань.

ПРН4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

ПРН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

ПРН18. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН19. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН20. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

II. Фахові:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-17. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК-18. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК-19. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК-20. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК-21. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК-22. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК-23. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК-24. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Наука про психологічну практику в контексті уявлень про розвиток психіки людини

Змістовий модуль 1. Порівняльна психологія як галузь психологічного знання

Тема 1. Порівняльна психологія в структурі сучасного психологічного знання

1. Предмет і завдання порівняльної психології.
2. Поняття “психіка і поведінка”.
3. Історія розвитку та місце порівняльної психології в системі наук.
4. Методи порівняльної психології.

Література [2]; [8].

Змістовий модуль 2. Розвиток психіки тварин і людей

Тема 1. Поведінка тварин

1. Рефлекторна діяльність як основа поведінки тварин.
2. Репродуктивна поведінка тварин і турбота про потомство
3. Територіальна та захисна поведінка тварин.
4. Комунікативна та соціальна поведінка тварин.

Література [2]; [8].

Тема 2. Загальна характеристика психічної діяльності людини та тварин

1. Вроджена і набута поведінка.
2. Інстинкт. Внутрішні та зовнішні фактори інстинктивної поведінки.
3. Вроджений пусковий механізм. Ключові подразники. Пластичність

інстинктивної

поведінки.

4. Наслідування. Роль наслідування у становленні психіки.
5. Процес навчіння. Типи навчіння.

Література [2]; [8].

Змістовий модуль 3. Практична психологія. Психодіагностика

Тема 1. Практична психологія як галузь професійної діяльності

1. Поняття практичної психології.
2. Складові прикладної психології.
3. Види психологічної практики.

Література [3]; [9].

Тема 2. Напрями і методи психологічної діагностики

1. Методики дослідження пам'яті та уваги.
2. Методики дослідження мислення та асоціативних процесів.
3. Методики дослідження особистістості та емоційно-вольової сфери.
4. Проективні методи у психодіагностиці.

Література [3]; [9].

Змістовий модуль 4. Психопрофілактика та психокорекція порушень розвитку

Тема 1. Психологічна профілактика та психологічна просвіта як напрями діяльності психолога

1. Сутність психологічної профілактики та її спрямованість.
2. Рівні психологічної профілактики.
3. Завдання психопрофілактичної діяльності психолога.

4. Зміст та напрями просвітницької та психопрофілактичної роботи психолога у закладах освіти.

5. Профілактика комп'ютерної та цифрової залежності.

Література [3]; [9].

Тема 2. Психологічна корекція: види, форми, особливості

1. Співвіднесення понять: психологічне консультування, психотерапія, психокорекція, психологічний супровід.

2. Види психологічної корекції.

3. Форми психологічної корекції.

4. Методи індивідуальної і групової корекції.

Література [3]; [9].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Модуль 1.										
Змістовий модуль 1. Порівняльна психологія як галузь психологічного знання										
Тема 1. Порівняльна психологія в структурі сучасного психологічного знання	30	3	6	–	21	30	1	2	–	27
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	30	3	6	–	21	30	1	2	–	27
Усього годин	30	3	6	–	21	30	1	2	–	27
Змістовий модуль 2. Розвиток психіки тварин і людей										
Тема 1. Поведінка тварин	15	2	4	–	9	15	0	0	–	15
Тема 2. Загальна характеристика психічної діяльності людини та тварин	15	2	4	-	9	15	1	2	-	12
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	30	4	8	–	18	30	1	2	–	27
Усього годин	30	4	8	-	18	30	1	2	–	27
Змістовий модуль 3. Практична психологія. Психодіагностика										
Тема 1. Практична психологія як галузь професійної діяльності	15	2	4	-	9	15	1	2	–	12
Тема 2. Напрями і методи психолого-педагогічної діагностики	15	2	4	-	9	15	0	0	–	15
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	30	4	6	-	18	30	1	2	–	27
Усього годин	30	4	6	-	18	30	0	2	–	27
Змістовий модуль 4. Психопрофілактика та психокорекція порушень розвитку										

Тема 1. Психологічна профілактика та психологічна просвіта як напрями діяльності психолога	15	2	4	-	9	15	1	2	–	12
Тема 2. Психологічна корекція: види, форми, особливості	15	2	4	-	9	15	0	0	–	15
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	30	4	8	-	18	30	1	2	–	27
<i>Усього годин</i>	30	4	8	-	18	30	1	2	–	28
<i>Разом за курсом</i>	120	15	30	0	75	120	4	8	0	108

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Порівняльна психологія в структурі сучасного психологічного знання	2	2
2	Історія розвитку порівняльної психології	2	0
3	Методи порівняльної психології	2	0
4	Комунікація та соціальна поведінка тварин	4	0
5	Особливості мислення людини і тварин	2	2
6	Теорія навчіння	2	0
7	Основні види та організаційні засади діяльності практичного психолога	2	2
8	Психодіагностика дітей із порушеннями психофізичного розвитку	4	0
9	Проективні методи у психодіагностиці	2	0
10	Психологічна профілактика та психологічна просвіта як напрями діяльності психолога	2	2
11	Психологічне консультування. Психологічний супровід	2	0
12	Прийоми і методи психокорекційної роботи	4	0
	<i>Разом</i>	30	8

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до семінарських занять – **2-4 год. / 1 заняття**;
- підготовка до контрольних заходів – **10-40 год. / 1 захід**
- підготовка проектних завдань - **5–10 год. / 1 проєкт**.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до практичних робіт	30	32
2	Підготовка до контрольних заходів	15	36
3	Виконання проектних завдань*	30	40

	<i>Разом</i>	75	108
--	--------------	----	-----

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Методи навчання:

- 1) на лекційних заняттях:
 - лекція;
 - пояснення;
 - дискусія;
 - диспут;
 - ілюстрування;
 - демонстрація;
 - відеометод;
 - майстер-клас
- 2) на семінарських заняттях:
 - практична робота;
 - фронтальне опитування;
 - частково-пошуковий метод;
 - спостереження.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усні відповіді (семінарські заняття);
- проєктні (самостійні) роботи;
- контрольна робота.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. В кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 60 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, проєктні (самостійні роботи), реферат, контрольна робота (максимально 85 балів) й оцінки за контрольну роботу (максимально 15 балів).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних і проєктних самостійних робіт, а також презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їхнє оцінювання

Усні відповіді на семінарських заняттях	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.
4	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
2	Відповідь частково правильна, містить неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.
0	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 25 балів (5 відповідей по 5 бали ДФН, 2 відповіді по 5 бали ЗФН).</i>

Самостійна (проектна) робота	Критерії оцінювання
------------------------------------	---------------------

10	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, підбирає доречний ілюстративний матеріал, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно проводить експеримент і на високому рівні здійснює обробку його результатів.
8	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, допускається незначних помилок у добірці ілюстративного матеріалу, здійснює коректні та доцільні цитування, в експериментальних роботах містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів.
6	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, подає недоцільні цитування та недоречні ілюстрації, а також виконує експериментальні роботи не на різнотипних мовленнєвих матеріалах та з недостатньою кількістю респондентів.
3	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує аналітику різних наукових джерел, не підбирає доречний ілюстративний матеріал, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експерименти, проте не презентує обробку його результатів та не демонструє вміння робити висновки.
1	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі проведення експериментів.
0	Студент не виконує роботи.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 50 балів (10 робіт по 5 балів ДФН, ЗФН).</i>

Контрольна робота	Критерії оцінювання
ДФН 25-23 ЗФН 40-36	Робота виконана без змістових помилок (завдання I, II та III рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного характеру, правильно ідентифікує технологію і правильно виявляє брехню в тексті. Бал знижується в разі наявності орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН 22-20 ЗФН 35-30	Робота представлена з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності, студент правильно ідентифікує технологію профайлінгу і правильно структурує хід виявлення брехні в тексті, проте допускається помилок шляхом упущення кількох відповідних маркерів. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 19-16 ЗФН 29-25	Робота виконана з огріхами в описі технології профайлінгу, проте безпомилково виконано завдання I та II рівнів складності. В такій роботі завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 15-10 ЗФН 24-15	Робота виконана з неточностями у формулюванні дефініцій термінів (II рівень складності) та значними огріхами в описі технології профайлінгу (III рівень складності). Завдання щодо детекції брехні тексті виконано неправильно або не виконано взагалі. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.

ДФН 9–5 ЗФН 14-5	Робота містить значну кількість помилок у завданнях усіх рівнів складності або незначну кількість помилок у завданнях I та II рівнів складності та відсутності виконання завдань III рівня. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
0	Робота не виконувалася.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 25 балів для ДФН, 40 бали для ЗФН</i>

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Практичні заняття	12х3 бали = 36 балів	4х5 бали = 20 балів
Самостійна (проектна) робота	4х10 бали = 40 балів	4х10 бали = 40 балів
Контрольна (письмова) робота	1х24 балів= 24 балів	1х40 бали = 40 бали
Всього	100	100

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1	Відповідь на семінарському занятті	8	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	10	Самостійна (проектна) робота	10
ЗМ 2	Т1	Відповідь на семінарському занятті	3		
		Самостійна (проектна) робота	5	Самостійна (проектна) робота	5
	Т2	Відповідь на семінарському занятті	6	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	5	Самостійна (проектна) робота	5
ЗМ 3	Т1	Відповідь на семінарському занятті	3	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	5	Самостійна (проектна) робота	5

	T2	Відповідь на семінарському занятті	6		
		Самостійна (проектна) робота	5	Самостійна (проектна) робота	5
ЗМ 4	T1	Відповідь на семінарському занятті	3	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	5	Самостійна (проектна) робота	5
	T2	Відповідь на семінарському занятті	6		
		Самостійна (проектна) робота	5	Самостійна (проектна) робота	5
Контрольна робота			24	Контрольна робота	40
Підсумковий контроль		Іспит		Іспит	
Сума			100		100

9. Засоби навчання

Наочним матеріалом для лекційних занять послужать передусім мультимедійні засоби (комп'ютерні презентації); відеоматеріали (навчальні кінофільми, а також інтерв'ю, виступи тощо як фактографічний матеріал).

На практичних заняттях прислужиться бібліотечних фонд Університету та електронні репозитарії світу.

Під час виконання завдань самостійної роботи доцільним стане використання бібліотечного фонду та енциклопедій, словників, довідників.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Демченко І.І. Психолого-педагогічні основи корекційно-виховної роботи у питаннях і відповідях: навчальний посібник – Умань : АЛМІ – 2015 р. – 154 с.
2. Доценко В. В. Зоопсихологія та порівняльна психологія : навч. посіб. / В. В. Доценко ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2010.
3. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Вступ до спеціальності: Практична психологія: Курс лекцій і практикум(навчальний посібник). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. 208 с.
4. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя) [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. В. Карпенко. – 3-тє вид. – К. : Каравела, 2015. – 248 с.
5. Карсканова С.В. Психодіагностика (частина1), Навчальний посібник. Миколаїв: Іліон. – 2020. – 148 с.
6. Карсканова С. В. Психотерапія в роботі практичного психолога: Навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2019. – 156 с.
7. Литвиненко І. С. Проективні малюнкові методики [Текст] : методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. С. Литвиненко, Д. В. Прасол. – Миколаїв : Арнекс, 2015. – 160 с.
8. Панчук Н. П. Порівняльна психологія: Навчальний посібник. Кам'янецьПодільський: ПП «Медобори-2006» , 2019. 206 с.
9. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 232 с.
10. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку [Текст] // Патопсихологія: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І.А.Мартинюк. – К., 2008. – С. 105-150.

11. Рібцун Ю. В. Шляхи формування сенсорноперцептивної сфери у дітей з вадами мовленнєвого розвитку / Ю. В. Рібцун // Логопед. – 2015. – №11. – С. 4-9.
12. Серeda I. B. Саногенне мислення і саморегуляція як засоби профілактики психосоматичних захворювань. Scientific Journal Virtus Issue # 60, January, 2022. С.20-
13. Серeda I.B. Шляхи підвищення стресостійкості та попередження емоційного вигорання педагогів в кризових умовах. Věda a perspektivy № 1(32) 2024. С.97-106.
14. Серeda I.B., Карсканова С.В. Техніки саморегуляції як психологічний ресурс особистості в кризових умовах. Věda a perspektivy № 2(21) 2023. С.281-289.
15. Серeda I. B., Карсканова С. В., Стельмах Н. В. Проективні методики у спеціальній психології: Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з вивчення курсу за змішаною формою навчання/ I. B. Серeda. Миколаїв: Іліон, 2024. – 179 с.
16. Серeda I.B., Кутержинська К.М. Казкотерапія в роботі корекційного педагога з дітьми з особливими освітніми потребами. Журнал Вересень", 2021 р. Номер 1 (88), <https://september.moippo.mk.ua/index.php/sept/article/download/127/120>
17. Серeda I.B., Стельмах Н.В. Безпечне освітнє середовище як фактор збереження та зміцнення психофізичного здоров'я дітей у сучасних умовах засобами здоров'язбережувальних технологій. Věda a perspektivy № 2(33) 2024. С.226-235.
18. Терлецька Л. Шкільна психодіагностика / Психолог.- 2012, №32-35.- 84 с.
19. Український дефектологічний словник / За ред. В. І. Бондаря. – К. : 2000. – 902 с.

Допоміжна література

1. Бех І. Д. Психологія виховання. У 2 кн. К., 2004.
2. Бондар В. І. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі : навч. посібник / В. І. Бондар, А. М. Ільченко. – Полтава: РВВ ПДАА, 2009. – 252 с.
3. Карсканова С.В., Білюк О.Г. Розвиток соціального інтелекту майбутнього дефектолога. Наук. вісник МНУ ім. В.О.Сухомлинського. Психологічні науки:

збірник наукових праць/ за ред. Ірини Савенкової. - №1 (20), листопад 2020. - Миколаїв: МНУ ім В.О. Сухомлинського, 2020 -84с., С. 5-10.

4. Кисличенко В.А. Формування комунікативних вмінь у осіб з моторною формою афазії/ Кисличенко В.А., Карсканова С.В. *Věda a perspektivy*, 2024, No 6(37). Р. 152–161. URL <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/issue/view/248>

5. Кисличенко В.А. Логопедичний супровід сім'ї як системна логопедична допомога родині, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення *Науково-методичний журнал «Логопедія»*. № 6. 2015 С.24 – 30

6. Кисличенко В.А. Діагностика сформованості фонематичних процесів у дітей з ЗНМ III рівня засобами комп'ютерних технологій *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб.наук.пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової*. № 3 (66), вересень 2019. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 114-120 с.

7. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія / А. А. Колупаєва. – К. : «СаммітКнига», 2009. – 272 с.

8. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 458 с.

9. Колупаєва А. А. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Кн. 4 / за заг. ред. Колупаєвої А. А. – К. : ТОВ ВПЦ «Літопис-XX». – 2010.

10. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник. К.: Педагогічна думка, 2012. 112 с.

11. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку [Текст] // Патопсихологія: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І.А.Мартинюк. – К., 2008. – С. 105-150.

12. Психосоматика: основи психодіагностики та психотерапії: навчальний посібник: [для вищих навчальних закладів] / Л. І. Дідковська. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 264 с.

13.Розов В.І. Адаптивні антистресові психотехнології [Текст]: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. І. Розов. – К.: Кондор, 2005. – 278с. – (В опр.).

14.Середа І. В. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник. Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. 156 с.

Синьов В. М. Психокорекційна педагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. – Частина 2. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / за ред. В. І. Бондаря. – Луганськ : Альма-матер, 2003 – 436 с.

16.Шульженко Д. І., Андрєєва Н. С. Корекційний розвиток аутичної дитини (книга для батьків та педагогів) / Д. І. Шульженко, Н. С. Андрєєва. – К.: Д. М. Кейдун, 2011. – 344 с.

17.Середа І.В. Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу. Частина І / І. В. Середа, В. А. Кисличенко. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2020. 164 с.

18.Соловйова О.П. Причини виникнення адиктивної поведінки в підлітковому віці та основні напрямки психокорекційної роботи із залежними підлітками / О. П. Соловйова // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 4. – С. 28-32.

19.Хозраткулова І.А. Дослідження емоційної сфери дитини з особливими потребами в умовах пісочної психотерапії [Текст] / І. А. Хозраткулова // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К.; Миколаїв, 2009. – Т. 7: Екологічна психологія, Вип. 18: Психологія освітнього простору. – С. 418-423.

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Приходько_Ю.О._Практична_психологія._Введення_у_професію_(навчальний_посібник) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.psyh.kiev.ua>